

ΕΛΛΗΝΕΣ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΙ

ΤΟΥ ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ

Ο ΜΠΑΡΜΠΑ-ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΙ' Ο ΓΑΪΔΑΡΟΣ ΤΟΥ

Ν' έχει ιστορία ο μπάριμπα Γιάννης, τή χωριόσαι στο γαΐδαρο του. Γιατί ο γαΐδαρός του —Ψαρό τον έλεγε, άς τον λέμε και μεις Ψαρό— δουλειφε καλά στη ζωή του, από την ώρα που σίρωσε σαμάρι ή ράχι του. Γιατί στάθηκε καλότυχος γαΐδαρος ο Ψαρός, μ' όλη του τη βαρεία δουλειά που έκανε στη ζωή του. Γιατί ήταν γαΐδαρος με χαρακτήρα ο Ψαρός, και τον χαρακτήρα του τον έδειξε τότε που τον είχε ο μπάριμπα Γιάννης, έξη μήνες δεμένο στο μαγγανοπήγαδο του, έξη ζεστούς, καλοκαιρινούς μήνες που μπορούσαν και λιοντάρι να δαμάσουν. Κι' όστόσο ο Ψαρός,

μήτε τη δύναμή του έχασε στο ζυγό έκαινο, μήτε τη μεγάλη φρονή του, μήτε τη σβελλάδα του, όταν από καρπό σε καρπό τον άφινε ο άφέντης του στο χωράφι να πάρη λιγάκι άερα, να δροσιστή με χωράφι χλωρό.

Όταν ο μπάριμπα Γιάννης έχασε το περιβόλι του, άλλο δεν του έμεινε παρά ο Ψαρός. Αϊτός ήταν ο φίλος του, ή σεργιανά του, το στήριγμά του. Μ' αυτόν έδούλευε, μ' αυτόν έμειλούσε. Άνεδοκατέβαινε το βοιναλάκι του χωριού του με τον Ψαρό, και δεν ήταν παρά μάλιστα, δεν ήταν λαχανικά, ποικιά, ζύλα, που να μην περνούσαν άπ' τού Ψαρού τη σταφυροτή ράχι πριν γάρθουνε στου μπάριμπα Γιάννη τη γειτονιά.

Κατόπινρε μπάριμπα Γιάννης και Ψαρός να είνε ένα πράγμα. Μαζύ τρώγανε, μαζύ περπατούσανε, μαζύ και κοιμόνταν. Έξω—έξω, στην άκρη του χωριού, ο μπάριμπα Γιάννης στο καλλιό, αλομώναχος, ο Ψαρός στην αυλή. Έβγανε ο μπάριμπα Γιάννης στην πόρτα του πρού—πυλού, κι' ή πρώτη του καλημέρα ήταν στον Ψαρό. Γύριζε τότε ο Ψαρός το κεφάλι του κατά τόν άφέντη του, σάλεγε τ' αυτιά του με λαχτάρα κι' άγαστή και τόν κιντάζε με μάτια πανούργα, μάτια που μπορούσε κι' ή από μαυρομάτα κοπέλλα να τή ζηλέψη.

Άλλοτε πάλι, στη δουλειά επάνω, άν ήταν μεγάλη ή ζέστη, παρασπόλι βαρού το φόρωμα, και τυχάνε κι' ο Ψαρός να είνε κακοδιάθετος ή παρασυρωσμένος και δεν άνεβαινε τόν άνήφορο με μεγάλη προθυμία, έχανε την ύπομονή του ο μπάριμπα Γιάννης και του μιλούσε σε γλώσσα που άνήρωτος να την ύποφέρη ήταν άδύνατο.

Κι' όστόσο ο Ψαρός την ύπόφεση κι' έκανε κι' ύπομονή, επειδή γνωρίζε πως είχε και ζύλο, άν και το ζύλο ο μπάριμπα Γιάννης δεν τόν τώδινε, παρά σάν έβλεπε πως δεν περνούσαν τή λόγα.

Ήταν δηλαδή ο γαΐδαρος του μπάριμπα Γιάννη γνωσιζότερος:

Ή γυναίκα του έμπόρου μήκρε τότε σε μεγάλη ύποψία και παρακάλεσε τόν νεαρό πραμματευτή να τής διηγηθή την περιπέτεια του αυτή.

Ο νεαρός έμπορος δέχτηκε, μιά και τόν παρακαλούσε ένας εκατόνταρχος, και διηγήθηκε την ιστορία του γνωστου στοιχήματος, αλλά παραλείψαμένη..

—Όταν κατόρθωσε να απατήσω τη γυναίκα του έμπόρου, είντε τελειώνοντας, τής ζήτησα για άνήθιμο τη σακεούλα αυτή και μου την έδωσε πρόθυμα..

Ή γυναίκα του έμπόρου άφορ έμαθε έτσι σε ποιά αιλία άφελόσαν το μίσος του σιζύγου της, ανέλαβε τόν έμπορο και τόν έφύλαξε. Κατόπιν παρουσιάστηκε στο Χαλίφη και τόν παρακάλεσε να στείλη ένα πλοίο στη Γένοια και να μεταφέρει στην Άλεξάνδρεια τόν σιζύγό της, χωρίς όμως να μαρτυρήσει πως είνε γυναίκα.

Ο Χαλίφης έξετέλεσε πρόθυμα την παραγγελία αυτή του εκατοντάρχου κι' όταν μετά λίγες μέρες έφτασε στην Άλεξάνδρεια κι' ο δεύτερος έμπορος τής Γένοιας, ο εκατοντάρχος τούς παρουσίασε και τούς δυο έμπόρους του, τού έδειξε και τη σακεούλα και τόν παρακάλεσε να έξαρκιώσουν την πραγματική ιστορία της.

Ο άπατερόν πραγματευτής άνοχάστηκε τότε να όμολογήση όλη την αλήθεια. Άμέσως ή γυναίκα του έμπόρου φανέρωσε το πραγματικό της φύλο, είντε ποιά είνε και παρακάλεσε το Χαλίφη να τής δώση την άδεια να φύγη μαζύ με το σιζύγό της, που είχε γονατίσει κλαίγοντας και τής είχε ζητήσει συγγνώμη.

Ο Χαλίφης χάρισε άπειρα δώρα στο εύτυχισμένο ζεύγος και το ξεπορόδωσε με λαμπρή τιμητική συνοδεία για τη Γένοια. Τόν άπατερόν όμως πραγματευτή τόν κρέμασε άνάτοδα κι' ύστερα διέταξε και τόν έσκωσαν σε τέσσερα κομμάτια!

από πολλούς άνθρώπους, που δεν έννοούν τίποτε να σου δώσουν, με τίποτε να συμφωνήσουν, όσο λογικό και να ναα αυτό, παρά σά δόντε, σά νοιώσουν τή βία, είντε στή ράχι τους, είντε κι' άλλωδως, τότε μονάχα συμφωνούντε μαζύ σου.

Ήρωικός γαΐδαρος ο Ψαρός, διακριτικός άφέντης ο μπάριμπα Γιάννης. Γι' αυτό έζησε ο Ψαρός και χρόνια πολλά, και τόν άφελήσε τόν άφέντη του, όσο γαΐδαρος άνθρώπο ποτέ δεν άφελήσε.

Μιά όια τά πράγματα αυτού του κόσμου έχουν ένα τέλος, κι' είχε και τού μπάριμπα Γιάννη και τού Ψαρού ή άχορίστη φύλλα τού τέλους της.

Άνέβαινε τ' άγαπημένο ζευγάρι άπ' τόν κάμπο, μέρα μεσημέρι, Αύγουστος μήνας, με φόρωμα σταφύλια. Ήταν τρυπητός, καμφο δεν είχανε να χάνουν, τά σταφύλια περίμεναν στ' άμπελία κομμένα, να κουβαλήθουν, να ζουληηθούνε, να γίνουν πεπιμέψι, μούτσος, κρασί.

Ήταν τó τρίτο ταξείδι τούτο. Έπρεσε να γίνουν άλλα τρία ταξείδια, και μήτε να σταθύνον στο μούδρο να ξεκουραστούνε δεν είχανε καρπό. Ήταν τώρα γέρος ο μπάριμπα Γιάννης, κι' ο Ψαρός άκόμα πιο γέρος. Δεν είχε πια ο Ψαρός την πρώτη σβελλάδα του.

—Τρέχα, κακόμοιφε, τού έλεγε ο μπάριμπα Γιάννης βραχνά—βραχνά. Τρέχα, γιατί έχομε άλλους τρέξει δρόμους να κάνομε άδωια. Και τότε πια θάχης χεμωνιάφρολυδα άπόψε στο φαγι σου. Άνιτε και φτάσας, καχοροζήκι!

Κι' έκανε ο Ψαρός να τρέξει γρηγορότερα, μιά τά πόδια του έφταναν, ήταν κατεβαμένα τ' αυτιά του και γόγγυζε. Έκει που γόγγυζε, κοντοστέτα, λυγίζουν τα γόνατά του, περτα κάτω ή άσπρα κοιλιά τόν στον ήλιο, τά πόδια του στον άερα, τά κούρνια με τά σταφύλια από πλάι του.

Έτρεξε ο μπάριμπα Γιάννης καταπορημένος, —πρώτη φορά που κάβαινε τέτοιο πράγμα ο Ψαρός. Άρχισε να λήνη τού σαμαριού τού λουρι, που τού παρασάγγεγε την κοιλιά τού Ψαρού και τού κοβε την άναπνοή. Τούσασε τó λουρι με τó μαχαίρι του, παραμέρισε τó σαμάρι όσο μπορούσε, ύστερα παίχονε τó καπίστρι και τραβάει τόν Ψαρό να τόν σπρώξω.

—Έλα, γέρο μου... Σήκω, καίμμενε... Σήκω κι' έχομε τρία ταξείδια άκόμα... Σήκω και θάχης και κούρνια άπόψε... Σ' άζει, καίμμενε... Σήκω, Ψαρέ μου!

Μιά πού να σπρωθή ο Ψαρός! Σκάβει ο μπάριμπα Γιάννης και χαιδένει τή ράχι του, τó λαμίο του, τó μείστο του, τραβάει έπειτα πάλι, τού κίνω! Δέ σπώνεται ο Ψαρός!

Τού πέρασε τότε άπ' τού τού του σάν άστραπή ο φόβος μήπως έπαθε τίποτε ο Ψαρός, μήπως... κι' ο φόβος μονάχα τόν έκανε να καθήση, ν' άκοιμητήση κώπο, να συνέρθη, να πάρη δύναμη για να μπορούση να κιντάξη, να καταλάβη άν ζή ο Ψαρός του.

Κάθησε και σπρωθή πια δεν είχε. Ψυχή δεν έφάνοιενταν από πουθενά να τού χύση μιά στάλα νερό να τόνε συνεφέρη.

Συνασιολογότερικε έξαφνα τó δόλιο τόν Ψαρό και πάσχιζε να σπρωθή κατά κεί που ήταν πλαγισμένος, να τόνε χαιδέψη, να τόν κάμη να σπρωθή, να τόν καβαλλέκηψη έπειτα και να λήη στο καλλιό του, να ησυχάσουν κι' οι δυο τους, κι' άς πάνε στο καλό τά σταφύλια.

Μά πού να σπρωθή πια ο μπάριμπα Γιάννης! Όσο τó συλλογιότανε να σπρωθή, άλλο τόσο βούλιαζε μέσα στη ληροθυμία που τόν πήρε, βούλιαζε, όλο βούλιαζε, και τώρα πια άλλο δεν έμεινε μέσα στο νού του παρά να μπορούση ν' άπλώση τó χέρι τόν επάνω στον Ψαρό, να τού δώση να καταλάβη πως είνε κοντά του, πως παρακουράστηκε κι' αυτός, και θά μείνη πλαγισμένος ύποπου να συνέρθη.

Μάζεψε την ύστερη του δύναμη κι' άπλωσε ο γέρος τó χέρι του. Έπρεσε βαρεία τó χέρι επάνω στον άνηχο λαμίο τού Ψαρού. Έμεινε καθώς έπρεσε τó χέρι, έμεινε κι' ο γέρος άσάλευτος, άμλητος.

Τίποτε δεν έφραγγε πια μέσα στο νού του τó ουσμένο, και μήτε τα μυμηήγια κι' ή μύγιες, μήτε αιλία δεν τόν πείραζαν πια. Μόνο τόν έδερνε ο ήλιος, κι' αυτός κοιμόταν τόν αιώνιο ύπνο, κοντά στον Ψαρό του, τόν ήσαν τόν Ψαρό, που άπέθανε στη δουλειά τόν επάνω.

Την άλλη μέρα, σε κείνο τó μέρος τίποτε άλλο δεν έβλεπε παρά μερικες ράγες σκόπης έδώ κι' εκεί. Ο μπάριμπα Γιάννης ήτανε θαμμένος στην Άγία Μαρίνα λίγο παραπάνω, ο ήσυχος ο Ψαρός ήταν γερωμομένος μέσα σε μιά χαράδρα βαθειά, παρακάτω.

Δεν τόν έσπωσαν τόν Ψαρό, κι' άς δουλειε σ' όλη του τη ζωή. Τόν έλυτήθηκαν όμως τά δρυα και τού ξεγύμνωσαν τ' άσπρα κόκαλά του, και τού τά έζωσανε ο ήλιος, και τού τάλπιναν ή βροχές, άσπου άφανίστηκαν και κείνα, κι' άλλο τώρα δεν τού μένει τού κούχοιρου τού Ψαρού παρ' αυτή ή μικρή ιστορία.

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

